

AVROTROS VRIJDAG CONCERT

6 OKTOBER 2023

**Hannes Minnaar en het
Groot Omroepkoor:
Brahms en Martin**

Welkom bij het AVROTROS Vrijdagconcert de mooiste start van uw weekend!

In TivoliVredenburg én in talloze huiskamers via NPO Klassiek, luidt onze concertserie al decennialang het weekend in. Er klinkt een rijke variatie aan klassieke meesterwerken, onbekende composities van bekende componisten, Nederlandse muziek en premières. Onze vaste bespelers, het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor, worden afgewisseld door verschillende gastoptredens van Nederlandse en buitenlandse orkesten, ensembles en solisten. Pianist Hannes Minnaar is dit seizoen *artist in residence* in de serie AVROTROS Vrijdagconcert.

Een rode draad die door de concerten loopt is het thema Wanderlust: het verlangen om te reizen, verre oorden te zien en je horizon te verbreden. Het is de verzuchting in Schuberts *Lied Der Wander: Dort wo du nicht bist, dort ist das Glück*. Maar het is ook de innerlijke reis van Mahler, in zijn *Lieder eines fahrenden Gesellen*.

Wij nemen u graag mee op reis vanuit uw stoel, elk concert weer. We verheugen ons op muzikale reizen door de tijd, naar nieuwe werelden, langs onbekende landschappen. Laten we op reis gaan aan de hand van de mooiste klanken: bekend of gloednieuw. Gaat u mee?

Namens AVROTROS, Stichting Omroep Muziek, NPO Klassiek en TivoliVredenburg wensen wij u veel luisterplezier en hopelijk tot ziens!

Concertlocatie

TivoliVredenburg
Vredenburgkade 11
3511 WB Utrecht

Kaartverkoop en reserveren

Kaarten koopt u via de kassa van TivoliVredenburg (030 231 45 44) of online (www.tivolivredenburg.nl/avrotros-vrijdagconcert) en u krijgt een compleet overzicht). Meer informatie vindt u ook op www.avrotrosvrijdagconcert.nl.

Informatie programmering & reacties

- www.avrotrosvrijdagconcert.nl
- AVROTROS Vrijdagconcert
- @vrijdagconcert
- [vrijdagconcert.avrotros](https://www.instagram.com/vrijdagconcert.avrotros)
- AVROTROSVrijdagconcert

Postadres

AVROTROS Vrijdagconcert
Postbus 2
1200 JA Hilversum

Omslagbeeld: Pierre Louis Dubourcq, *Landschap in de omgeving van Rome*, ca. 1843, Amsterdam Museum, legaat C.J. Fodor, foto Amsterdam Museum.

AVROTROS VRIJDAG CONCERT

VRIJDAG 6 OKTOBER 2023, 20.15 UUR

AVROTROS Muzikale Meesterwerken /
AVROTROS Vocaal
TivoliVredenburg Grote Zaal, Utrecht

HANNES MINNAAR EN HET GROOT OMROEPKOOR:

BRAHMS EN MARTIN

Groot Omroepkoor

Florian Helgath dirigent

Hannes Minnaar piano

Anton Spronk cello

JOHANNES BRAHMS 1833-1897

uit **Vier Quartette opus 92:** O schöne Nacht (ca. 1877) voor koor en piano

uit **Fünf Gesänge opus 104** (1888) voor koor: Nachtwache I

uit **Fantasiën opus 116** voor piano Capriccio (1892)

uit **Drei Gesänge opus 42** (1859-1861) Vineta voor koor en piano

uit **Drei Intermezzi opus 117** voor piano Andante moderato (1892)

uit **Fünf Gesänge opus 104** (1888) voor koor: Nachtwache II

Geistliches Lied opus 30 voor koor en piano (1856)

GRACE-EVANGELINE MASON *1994

A Memory of the Ocean (2023) voor koor, piano en cello

I. A Memory of the Ocean

II. I Am A Pool

III. Sea of Amethyst

Varvara Tishina sopraan

(Nederlandse première, opdrachtwerk Royal Philharmonic Society met steun van de Vaughan Williams Foundation en AVROTROS Vrijdagconcert)

PAUZE

FRANK MARTIN 1890-1974

Mis voor dubbel koor (1922-1926)

I. Kyrie

II. Gloria

III. Credo

IV. Sanctus

V. Agnus Dei

Dit concert is live te beluisteren via NPO Klassiek, zie ook ► npoklassiek.nl
Via de European Broadcasting Union (EBU) wordt dit concert uitgezonden in Duitsland (via Deutschland Kultur).
Boventiteling: Jurjen Stekelenburg

Samen ZINGEN

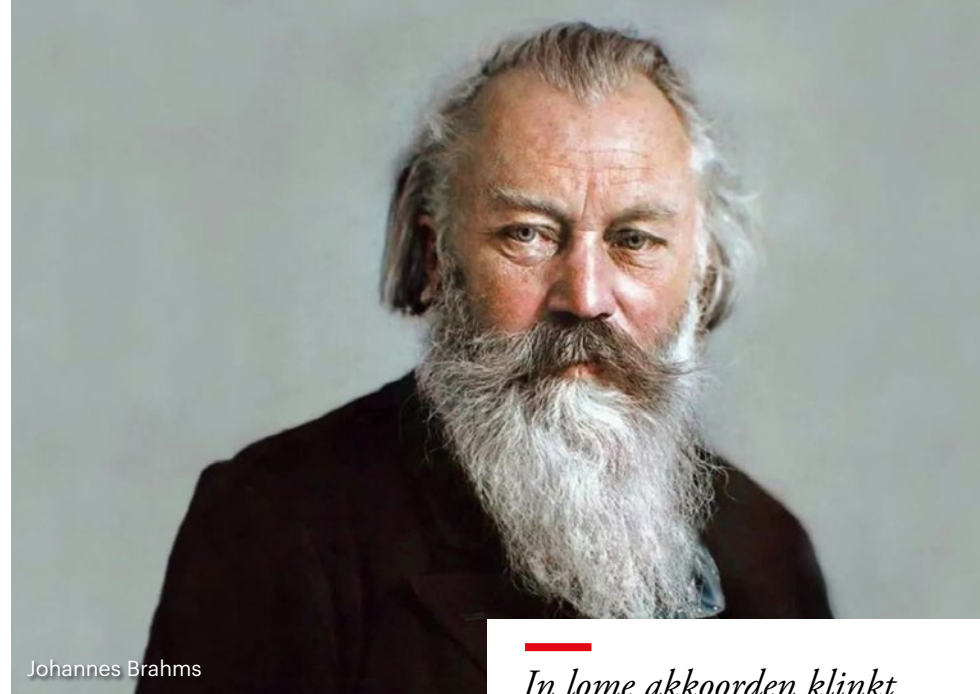
Geen plek in Europa waar de liedkunst zo'n hoge vlucht heeft genomen als in het Duitsland van de negentiende eeuw. Niet alleen het sololied was populair. Zingen was ook een geliefd tijdverdrijf om in groepsverband te beoefenen. Overal in het land waren koren, Gesangvereine en Liedertafel waar met elkaar naar hartenlust gezongen werd. Regelmatig traden ze in de openbaarheid met concerten en recitals, maar vaak was het ook puur voor de gezelligheid en genoten de leden van een paar uurtjes samen zingen waarbij wijn en bier rijkelijk vloeiden. Het repertoire was een zeer breed scala aan koorstukken, van eenvoudige volksliedbewerkingen en korte vierstemmige stukjes, tot uitgebreide vijf- en zesstemmige vrije composities die je bijna zou kunnen beschouwen als het negentiende-eeuwse Duitse equivalent van het zestiende-eeuwse Italiaanse madrigaal.

Brahms en het koorlied

Voor Johannes Brahms was het koorlied bepaald geen onbekend fenomeen. Als pianist begeleidde hij regelmatig koren en in zijn carrière heeft hij diverse koren gedirigeerd, waaronder de Wiener Gesangverein. Zijn oeuvre is dan ook doorspekt met liederen voor koor, waarin hij zich een meester toont in sfeertekening en tekstuitbeelding. *O schöne Nacht* is één van de vele liederen voor vocaal kwartet met pianobegeleiding. In lome akkoorden klinkt de stilte van de nacht, waarin de sterren twinkelen en de sopraan in de verte de nachtegaal laat horen. De twee liederen uit opus 104 zijn meer klassieke korte stukken voor zesstemmig koor a capella. In *Nachtwache II* zet hij de vrouwenstemmen tegenover de mannenstemmen waarmee hij de suggestie van een dubbelkoor wekt. De drie liederen met ad libitum piano opus 42 schreef Brahms tussen 1859 en 1861, een periode waarin hij zeer veel koorwerken componeerde. Hier gaat Brahms meer de diepte in, temeer daar de teksten min of meer verhalend zijn.

Het *Geistliches Lied* heeft een religieus karakter. Bijzonder is de vorm van het gezang waarbij de tenor en bas de sopraan en alt een toon lager in strikte canon volgen.

Ter afwisseling van de koorstukken klinken twee korte pianowerken uit opus 116 en 117. Brahms schreef ze in 1892 tijdens een vakantie in Bad Ischl, een kuuroord in de Oostenrijkse bergen waar hij graag vertoefde. Het zijn vrij korte sfeerstukken in de ABA vorm. Na de opening klinkt een middendeel met contrasterend karakter, waarna de opening vrijwel ongewijzigd terugkeert. Het *Intermezzo* opus 117 nr. 1 heeft een zacht wiegend ritme. Brahms baseerde het op twee regels uit een Schotse ballade waarin een kind in slaap gezongen wordt.

Johannes Brahms

*In lome akkoorden klinkt
de stilte van de nacht.*

De onmetelijke oceaan

Memory of the Ocean, zo noemde de Japanse kunstenaar Hirotohi Ito een kunstwerk uit 2022. Het is een stuk steen, vermomd als een half open etui waarin een kleine verzameling schelpen te zien is, als een herinnering aan de zee die hij mee naar huis genomen heeft. Voor de Engelse componist **Grace-Evangeline Mason** een aanleiding voor haar gelijknamige koorwerk. Maar de compositie heeft nog andere inspiratiebronnen. Het werk, geschreven in opdracht van Royal Philharmonic Society en AVROTROS Vrijdagconcert, is ter ere van de honderdvijftigste geboortedag van Ralph Vaughan Williams, waarbij Mason zich vooral liet leiden door diens *A Sea Symphony*. Ten slotte gebruikte ze teksten van de Amerikaanse dichter Sara Teasdale en van eigen hand, waarin de zee een belangrijke rol speelt.

Het resultaat is een poëtische compositie met de oceaan als thema. Mason, die bekend staat als een 'uitmuntend schilder in klank', tekent in geraffineerde penseelstreken een bijna impressionistisch beeld van de onmetelijke zee. Koor, piano en cello zijn daarin gelijkwaardige partners. Niet voor niets dat ze in haar partituur een concertpianist voorschrijft en geen begeleidend pianist. De vaak lange lijnen van het koor volgen de voortdurende deining van de golven. Daarboven klinkt een virtueuze pianopartij als de schittering van het zonlicht over het water.

Grace-Evangeline Mason

—
De gebruikte teksten geven elk hun eigen kleur aan de oceaan.

De cello beweegt daar tussendoor, soms in lange noten meespelend met het koor, dan weer de snelle motieven van de piano overnemend. De gebruikte teksten geven elk hun eigen kleur aan de oceaan. In het eerste deel zijn het woorden van Mason zelf, niet meer dan mijmerende flarden en losse gedachten. In het tweede deel worstelt Sara Teasdale met het geluid van de zee dat soms schitterend, maar soms ook beangstigend klinkt. Het is een contrast dat Mason met de woorden 'beautiful sound of the sea' en 'terrible call of the sea' in een climax scherp tegenover elkaar zet. Het laatste deel, eveneens op woorden van Teasdale, is een verstilde zonsondergang op zee. In bijna etherische klanken laat de piano het wegstervende licht over het klankveld van het koor glijden, waarin een ijle sopraanstem de laatste zonnestrallen laat schitteren.

— **'Een zaak tussen God en mijzelf'**

Als zoon van een protestants predikant in Calvijnstad Genève kreeg **Frank Martin** religie met de paplepel ingegoten. Zijn leven lang was hij een zeer gelovig mens, wat in veel van zijn vocale composities tot uiting komt. Maar het was bepaald niet iets waarmee hij te koop liep.

Geloof was voor hem iets heel persoonlijks, iets dat deel uitmaakte van zijn diepste emoties, maar dat hij daarom het liefst voor zichzelf hield. Het grootste deel van zijn geestelijke muziek was dan ook bedoeld voor de concertzaal en niet voor de kerk.

Dat komt nog het duidelijkst naar voren in zijn *Mis voor dubbelkoor*, één van de eerste grote werken die hij componeerde, naar aanleiding van een reis naar Rome die hij in 1921 ondernam. Met de tekst van de vaste misdelen, gezet voor dubbelkoor à capella, is het uitermate geschikt om in een liturgie te zingen, maar Martin hield de boot af. Sterker nog, hij gaf geen enkele ruchtbaarheid aan het werk. Hij vond de compositie puur een uiting van zijn beleving van de eeuwenoude misgezangen die hij in muziek omzette, zonder de bedoeling dat het uitgevoerd zou worden. 'Ik zag het als een zaak tussen God en mijzelf', bekende hij later. Jarenlang hield hij het manuscript voor zich en was de mis enkel bekend doordat het vermeld stond in een lijst met van hem bekende composities. Pas in 1963, bijna veertig jaar na het componeren, wist een Duits koordirigent Martin te overtuigen het werk uit te voeren. Twee jaar later volgde een uitgave, waardoor een breder publiek kennis kon maken met de mis.

—
Zijn leven lang was Martin een zeer gelovig mens, wat in veel van zijn vocale composities tot uiting komt.

— **Oude technieken in moderne stijl**

In zijn *Mis* laat Martin zich leiden door muzikale structuren uit vervolgen eeuwen. De polyfonie van de Renaissance vormt een belangrijk element, evenals het gregoriaans. Bijzonder is daarin dat hij soms lange melodische frasen van de ene naar de andere stem laat overlopen zodat het effect van een eindeloze melodie ontstaat. De dubbelkorigheid is geïnspireerd op de 'chori spezzati', de gescheiden koren, zoals dat begin zeventiende eeuw populair was. Overigens maakt Martin daar maar spaarzaam gebruik van en gaan de acht stemmen meestal gelijk op. En als bewonderaar van Bach hebben enkele passages ook een zekere barokke sfeer. Ondanks deze oude technieken heeft de muziek een duidelijk twintigste-eeuws karakter, echter zonder dat het uitgesproken modern klinkt. Tot in detail laat de componist zich leiden door de tekst. Zo bestaat het *Kyrie* uit lange lijnen die doen denken aan gregoriaanse gezangen, dat het smeken naar ontferming uitbeeldt. Halverwege het *Gloria* zit een prachtige dubbelkorige passage, waarin

Frank Martin

—
*'Et incarnatus est ...
et homo factus est'*

koor 2 slechts een lang akkoord zingt op 'Domine Deus', terwijl koor 1 daarboven, eerst eenstemmig, later vierstemmig, de tekst van het 'Qui tollis' reciteert. Indringend is een passage uit het *Credo*. Op de woorden 'Et incarnatus est ... et homo factus est', waar het gaat over de menswording van Christus laat Martin een ingetogen achtstemmig koraal horen, muziek die hij later in zijn oratorium *Golgotha* opnieuw gebruikte op een tekst waar het gaat over de liefde van Christus voor de mensheid. Schrijnend daarop is de uitroep 'Cruxifixus', die wegsterft in 'passus et sepultus est' en doet denken aan hetzelfde fragment in Bachs *Hohe Messe*. Groot is het contrast met de opstanding die volgt in dansende muziek op 'Et resurrexit'. Maar het meest bijzonder is wel het *Agnus Dei*, dat Martin pas twee jaar na de overige delen componeerde. Hier maakt hij het meest effectief gebruik van de twee koren. Koor 1 zingt de tekst in lange lijnen, terwijl koor 2 slechts akkoorden laat horen. Naarmate het stuk vordert worden de lijnen en akkoorden steeds gecompliceerder en groeien naar elkaar toe, totdat ze tenslotte in de laatste maten met elkaar verweven zijn.

TEKST: KEES WISSE

GEEF OM DE TOEKOMST VAN KLASSIEK

Support klassieke talenten en geef ze het podium dat ze verdienen

AVROTROS zet zich in voor de toekomst van klassieke muziek in Nederland. We bieden jong talent een uniek podium in onze programma's op radio en tv. En nemen met hen hun debuut-cd op.

Sta samen met ons aan de basis van de nieuwe generatie topmusici en word lid. Voor €10,- ontvang je 3x per jaar ons magazine inclusief talent-cd (ook als download).

**WORD LID
10,-
per jaar**

— **Kijk op: [avrotros.nl/geefomklassiek](https://www.avrotros.nl/geefomklassiek)**

Gezongen TEKSTEN

JOHANNES BRAHMS

uit **Vier Quartette opus 92: O schöne Nacht**

tekst: Georg Friederich Daumer (1800-1875)

O schöne Nacht!
Am Himmel märchenhaft
Erglänzt der Mond in seiner ganzen Pracht;
Um ihn der kleinen Sterne liebliche
Genossenschaft.

Es schimmert hell der Tau
Am grünen Halm; mit Macht
Im Fliederbusche schlägt die Nachtigall;
Der Knabe schleicht zu seiner Liebsten sacht -
O schöne Nacht!

uit **Fünf Gesänge opus 104: Nachtwache I**

tekst: Friedrich Rückert (1788-1866)

Leise Töne der Brust,
Geweckt vom Odem der Liebe,
Hauchet zitternd hinaus,
Ob sich euch öffnen ein Ohr,
öff'n ein liebendes Herz,
und wenn sich keines euch öffnet,
trag ein Nachtwind euch seufzend in meines
zurück.

uit **Drei Gesänge opus 42: Vineta**

tekst: Wilhelm Müller (1794-1827)

Aus des Meeres tiefem, tiefem Grunde
klingen Abendglocken, dumpf und matt.
Uns zu geben wunderbare Kunde
von der schönen, alten Wunderstadt.

In der Fluten Schoß hinabgesunken,
blieben unten ihre Trümmer stehn.

O prachtige nacht!
In de sprookjesachtige hemel
glanst de maan in zijn grote pracht;
Om haar de kleine sterren,
Aangenaam doodstil publiek.

Zo helder glanst de dauw
Op 't groene riet; met macht
Slaat in 't seringenhout de nachtegaal;
De jongen sluipt naar zijn beminde zacht -
O mooie nacht!

Zachte tonen van de borst,
Ontwaakt door de adem van liefde,
Adem trillend uit,
Of er nu een oor voor je opengaat,
een liefdevol hart zich opent,
en als er geen voor je opengaat,
voert een nachtwind je zuchtend terug het
mijne in.

Uit de zee haar diepe, diepe gronden,
Klinken avondklokken, dof en mat,
Om ons iets wonderbaarlijks te verkondigen
Van de mooie, oude wonderstad.

In de schoot der golven afgezonken,
Bleef beneden het puin staan

Ihre Zinnen lassen goldne Funken
widerscheinend auf dem Spiegel sehn.

Und der Schiffer, der den Zauberschimmer
einmal sah im hellen Abendrot,
nach der selben Stelle schiffet er immer,
ob auch ringsumher die Klippe droht.

Aus des Herzens tiefem, tiefem Grunde
klingt es mir wie Glocken, dumpf und matt.
Ach, sie geben wunderbare Kunde
von der Liebe, die geliebt es hat.

Eine schöne Welt ist da versunken,
ihre Trümmer blieben unten stehn,
lassen sich als goldne Himmelfunken
oft im Spiegel meiner Träume sehn.

Und dann möchte ich tauchen in die Tiefen,
mich versenken in den Wunderschein,
und mir ist, als ob mich Engel riefen
in die alte Wunderstadt herein.

uit **Fünf Gesänge opus 104: Nachtwache II**

tekst: Friedrich Rückert

Ruhn Sie? Rufet das Horn des Wächters drüben
aus Westen,
und aus Osten das Horn rufet entgegen:
Sie ruhn.
Hörst du, zagendes Herz, die flüsternden
Stimmen der Engel?
Lösche die Lampe getrost, hülle in Frieden dich
ein.

En haar daken laten gouden vonken
In de waterspiegel zien.

En de schipper die de toverschittering
Eenmaal zag in het heldere avondrood,
Wil steeds naar diezelfde plek toe varen,
Ook al dreigen de klippen om hem heen.

Uit het hart, zijn diepe, diepe gronden
Klinkt het mij als klokken, dof en mat,
Ach, ze verkondigen iets wonderbaarlijks
Van de liefde die het ooit bezat.

Een mooie wereld is daar verzonken,
Haar puin bleef onder staan,
Laat zich als gouden hemelvonken
In de spiegel van mijn dromen zien.

En dan wil ik duiken in het diepe,
Mij verzinken in het wonderschijnsel,
En mij is het, alsof mij engelen riepen
Naar deze oude wonderstad.

Rusten ze? Roept de hoorn van de wachter uit
het westen,
en de hoorn uit het oosten antwoordt:
Ze rusten.
Hoor je, verlegen hart, de fluisterende
stemmen van de engelen?
Doof vol vertrouwen de lamp, hul jezelf in
vrede.

Geistliches Lied opus 30

Tekst: Paul Flemming (1609-1640)

Laß dich nur nichts nicht dauren
mit Trauren,
sei stille!
Wie Gott es fügt,
so sei vergnügt
mein Wille.

Was willst du heute sorgen
auf morgen?
Der Eine
steht allem für,
der gibt auch dir
das Deine.

Sei nur in allem Handel
ohn Wandel,
steh feste!
Was Gott beschleußt,
das ist und heißt
das Beste.

Amen.

Geef jezelf geen tijd
om te rouwen,
wees stil!
Zoals God beschikt,
Is gelukkig
mijn wil.

Waarom wil je je vandaag zorgen maken
om morgen?
De Ene
staat voor alles,
en geeft jou
het jouwe.

Wees alleen onwrikbaar
in alles wat je doet,
blijf standvastig!
Wat God besluit,
is en zal zijn
het beste.

Amen.

GRACE-EVANGELINE MASON A Memory of the Ocean

tekst: Grace-Evangeline Mason

The sea
Sways, swirls,
Foams, unfurls,
And yet how still,
How stil.
A memory of the ocean,
A memory of the sea.
The sea

De zee
Zwaait, wervelt,
Schuimt, ontvouwt zich,
En toch, hoe stil,
Hoe stil.
Een herinnering aan de oceaan,
Een herinnering aan de zee.
De zee

Hurls, hides,
Twirls great tides,
And yet how deep,
How wide.
The sea, as if speaking,
What are you trying to say?
Across the green expanse,
I thought of you today.

A memory of the ocean,
A memory of the sea.

I Am A Pool

tekst: Sara Teasdale (1884-1933)

I am a pool in a peaceful place,
I greet the great sky face to face,
I know the stars and the stately moon
And the wind that runs with rippling shoon -
But why does it always bring to me
The far-off, beautiful sound of the sea?

The marsh-grass weaves me a wall of green,
But the wind comes whispering in between,
In the dead of night when the sky is deep
The wind comes waking me out of sleep -
Why does it always bring to me
The far-off, terrible call of the sea?

Sea of Amethyst

tekst: Sara Teasdale/Grace-Evangeline Mason

Beyond the sleepy hills,
The sun sinks in a yellow mist,
The sky is fresh with dewy stars
Above a sea of amethyst.

slingert, verbergt,
Draait grote getijden,
En toch hoe diep,
Hoe breed.
De zee, alsof ze spreekt:
Wat probeer je te zeggen?
Aan de overkant van het groene uitspansel
dacht ik vandaag aan je.

Een herinnering aan de oceaan,
Een herinnering aan de zee.

Ik ben een poel op een vredige plek,
Ik begroet de grote hemel oog in oog,
Ik ken de sterren en de statige maan
En de wind die speels zijn weg gaat -
Maar waarom brengt die mij altijd
Het verre, mooie geluid van de zee?

Het moerasgras weeft me een muur van groen,
Maar de wind komt fluisterend ertussen,
In het holst van de nacht, wanneer de hemel
diep is
Komt de wind en maakt me wakker uit mijn
slaap -
Waarom brengt het mij altijd
De verre, verschrikkelijke roep van de zee?

Voorbij de slaperige heuvels,
Zakt de zon in een gele mist,
De lucht is fris met bedauwde sterren
Boven een zee van amethyst.

Yet in the city of my love
High noon burns the heavens afar -
For him the happiness of light,
And in my heart a timid star.

Maar in de stad van mijn liefde
Brandt de middag de verre hemel -
Voor hem het geluk van het licht,
En in mijn hart een schuchtere ster.

FRANK MARTIN BRAHMS Mis voor dubbel koor

Kyrie

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison.

Heer ontferm u (over ons)
Christus ontferm u
Heer ontferm u

Gloria

Gloria in excelsis Deo,
Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te, Adoramus te,
glorificamus te.
Gratias agimus tibi propter magnam gloriam
tuam.
Domine Deus, Rex caelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Jesu Christe, Domine
Deus, Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui
tollis peccata mundi, suscipe deprecationem
nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis.
Quoniam tu solus Sanctus, tu solus Dominus.
Tu solus Altissimus, Jesu Christe.
Cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris.
Amen.

Lof aan de allerhoogste God,
En vrede op aarde aan de mensen die Hij lief
heeft.
Wij loven u, wij prijzen u,
Wij aanbidden u, wij verheerlijken u,
Wij danken u voor uw grote goedheid.
Heer God, hemelse Koning,
God, almachtige Vader;
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus;
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader; U,
die wegneemt de zonden der wereld,
Ontferm u over ons.
U, die wegneemt de zonden der wereld,
Aanvaard ons gebed.
U, die zit aan de rechterhand van de Vader,
Ontferm u over ons.
Want u alleen bent heilig, U alleen de Heer, U
alleen de Allerhoogste, Jezus Christus, Met
de Heilige Geest In de heerlijkheid van God
de Vader.
Amen.

Credo

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem, factorem caeli et
terrae,
visibilium omnium et invisibilium.

Et in unum Dominum, Iesum Christum,
Filius Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante omnia saecula.

Deum de Deo, Lumen de Lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum non factum, consubstantialem Patri;
per quem omnia facta sunt.

Qui propter nos homines et propter nostram
salutem
descendit de caelis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria
Virgine,
et homo factus est.

Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato
passus et sepultus est,
et resurrexit tertia die, secundum Scripturas,
et ascendit in caelum,
sedet ad dexteram Patris.

Et iterum venturus est cum gloria, iudicare
vivos et mortuos,
cuius regni non erit finis.

Et in Spiritum Sanctum, Dominum et
vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio simul adoratur et
conglorificatur:
qui locutus est per prophetas.

Ik geloof in één God,
de almachtige Vader, Schepper van hemel en
aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.

En in één Heer, Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God,
en vóór alle tijden geboren uit de Vader.

God uit God, Licht uit Licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen, één in wezen met
de Vader,
dóór Wie alles geschapen is.

Hij is voor ons mensen en omwille van ons heil
uit de hemel neergedaald.
Hij heeft het vlees aangenomen door de
heilige Geest uit de Maagd Maria,
en is mens geworden.

Hij werd voor ons gekruisigd, heeft geleden
onder Pontius Pilatus en is begraven.
Hij is verrezen op de derde dag, volgens de
Schriften.
Hij is opgevaren ten hemel
zit aan de rechterhand van de Vader.

Hij zal wederkomen in heerlijkheid om te
oordelen levenden en doden.
En aan Zijn Rijk komt geen einde.

Ik geloof in de heilige Geest, die Heer is en
het leven geeft;
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;
die met de Vader en de Zoon samen wordt
aanbeden en verheerlijkt;
die gesproken heeft door de profeten.

Gezongen TEKSTEN

Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam
Ecclesiam.

Confiteor unum baptisma in remissionem
peccatorum.

Et exspecto resurrectionem mortuorum,
et vitam venturi saeculi.

Amen.

Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dóminus Deus Sabaoth;

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus, qui venit in nómine Dómini.

Hosanna in excelsis.

Agnus Dei

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

Ik geloof in de éne, heilige, katholieke en
apostolische kerk.

Ik belijd één doopsel tot vergeving van de
zonden.

Ik verwacht de opstanding van de doden,
en het leven van het komend Rijk.

Amen.

Heilig, heilig, heilig de Heer,
de God der hemelse machten.

Vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid.

Hosanna in den hoge.

Gezegend Hij die komt in de Naam des

Heren.

Hosanna in den hoge.

Lam Gods,
dat de zonden der wereld wegneemt,
ontferm U over ons.

Lam Gods,
dat de zonden der wereld wegneemt,
ontferm U over ons.

Lam Gods,
dat de zonden der wereld wegneemt,
geef ons vrede

AVROTROS

npoklassiek

MET DE PAPLEPEL INGEGOTEN

PODCAST

**Sommige families lijken wel broed-
plaatsen voor klassieke muzikanten.**

**Binnen één gezin maken meerdere getalenteerde familieleden furore
in de klassieke muziek. Wat is hun geheim?**

In de nieuwe podcast 'Met de paplepel ingegoten' gaat Selma van Dijk in gesprek met bekende muzikale families. Van kleins af aan werden zij, net als Selma, omringd door muziek. In de podcast probeert ze te ontraadselen of de uitzonderlijke muzikaliteit te danken is aan aanleg of opvoeding, aan nature of nurture. Zit muziek maken gewoonweg in hun DNA of... is het met de paplepel ingegoten? Het antwoord is de komende weken te horen op je favoriete podcastplatform of via npoklassiek.nl/podcasts.

Luister hier: npoklassiek.nl/podcasts/met-de-paplepel-ingegoten

Uitvoerenden

Florian Helgath dirigent

Florian Helgath (1978) is een van de vooraanstaande koor-dirigenten van zijn generatie. Hij is artistiek directeur en dirigent van ChorwerkRuhr en de Zürcher Singakademie. Van 2009 tot 2015 was hij dirigent van het Deens Radio Koor in Kopenhagen, van 2008 tot 2016 leidde hij het Via Nova Choir München. Ook bij orkes-ten is hij een graag geziene gast, vooral in Duitsland, Zwitserland en Scandinavië. Daarnaast specialiseert Helgath zich in historische uitvoeringspraktijk, wat hem gastdirecties bij toonaangevende ensembles als het Freiburger Barockorchester, Concerto Köln, Akademie für Alte Musik Berlin en B'Rock opleverde.

Hannes Minnaar piano

Pers en publiek beschrijven Hannes Minnaar als een pianist die de essentie van de muziek weet over te brengen. Ze prijzen zijn spontaniteit, natuurlijk spel en ongedwongenheid, dat niet in oppervlakkigheid verzandt. Minnaar won erkenning bij onder andere de Koningin Elisabethwedstrijd in 2010. In 2016 kreeg hij de Nederlandse Muziekprijs uitgereikt.

Minnaar treedt als solist en met orkest op in heel Europa en daarbuiten. Tevens is hij een gepassioneerde kamermusicus, onder andere in het Van Baerle Trio, dat hij met Maria Milstein en Gideon den Herder oprichtte. Zijn opname van Beethovens *Keizersconcert* met het Nederlands Symfonieorkest en Jan Willem de Vriend werd verkozen tot aanbevolen opname door het BBC Radio 3-programma *Building a Library*. Ook zijn solo-cd's worden lovend ontvangen. Over zijn debuut-cd met werken van Rachmaninov en Ravel schreef Gramophone: 'Hij is een overtuigend klankschilder en een vurig Romanticus. Een natuurtaent met een

gedurfde inslag.' Over *Nox*, zijn cd met werken van Schumann, Ravel en een speciaal gecomponeerde cyclus van Robert Zuidam, schreef Het Parool: 'Minnaar voegt zich in het rijtje met de grote pianisten van onze tijd.' Zijn opname van Bachs *Goldbergvariaties* kreeg eveneens veel bijval, waaronder een Diapason d'Or.

Hannes is dit seizoen *artist in residence* van het AVROTROS Vrijdagconcert. Hij koos voor dit concert voor een programma met veel Brahms, want: 'Door Brahms ben ik pianist geworden'.

Anton Spronk cello

Anton Spronk (1994) is één van de grootste Nederlandse cellotalenten. Hij studeerde aan de conservatoria van Den Haag, Amsterdam, Zürich en Berlijn. Al op 19-jarige leeftijd won hij de eerste prijs, de publieksprijs en de prijs voor de beste vertolking van de opdrachtcompositie op het Nationaal Cello Concours. Het bleek de opmaat voor een prijzenregen die in 2021 uitmondde in de toekenning van de Dutch Classical Talent Award.

Anton geeft wereldwijd als solist en als kamermusicus concerten in topzalen, zoals het Concertgebouw, de Tonhalle in Zürich, Carnegie Hall, het Seoul Arts Center en de Berliner Philharmonie. Hij soleerde onder andere bij het Radio Filharmonisch Orkest, Nederlands Kamerorkest, Residentie Orkest, pilharmonie zuidnederland, Neues Zürcher Orchester en Münchener Kammerorchester,

In 2016 richtte Anton samen met de violiste Larissa Cidlinsky het internationale festival Eggenfelden klassisch op, dat jaarlijks plaatsvindt in Zuid-Duitsland.

AVROTROS heeft al tijden een oogje op Anton: hij nam in 2021 deel aan het talenttraject 'AVROTROS Klassiek presenteert!' en trad op tijdens het Prinsengrachtconcert 2023.

Groot Omroepkoor

Het Groot Omroepkoor is het enige professionele koor in Nederland dat is gespecialiseerd in symfonisch koorrepertoire, dat zich uitstrekt van de grote bekende werken van alle tijden tot de nieuwste muziek die ze uitvoeren tijdens o.a. het NTR Zaterdagmatinee, het AVROTROS Vrijdagconcert en het Zondagochtend Concert, live te horen op NPOKlassiek.

CHEF-DIRIGENT Benjamin Goodson • **SOPRANEN** Annelie Brinkhof • Elise van Es • Titia van Heyst • Charlotte Janssen • Anitra Jellema • Mariëlle Kirkels • Pauline de Lannyo • Bauwien van der Meer • Heleen Meijer • Tanja Obalski • Yun Park • Judith Petra • Maja Roodveldt • Annette de Rozario • Jolanda Sengers • Varvara Tishina • Liesbeth Vanderhallen • Dorien Verheijden **ALTEN** Nicoline Bovens • Marleene Goldstein • José Kamminga • Julia Mech • Susanne Meessen • Marga Melerna • Chantal Nysingh • Marie-Sande Papenmeyer • Anjolet Rotteveel • Guja Sandholt • Anna Traub • Lisinka de Vries • Harda van Wageningen • Roelien van Wageningen • Franske van der Wiel • Els Woldberg • Pierrette de Zwaan **TENOREN** Emilio Aguilar Balbuena • Alan Belk • Andre Cruz • Dolf Drabbels • Felipe Gallegos Carlos • Ben Heijnen • Gerben Houba • Peter-Paul Houtmortels • Matevz Kajdiz • Leon van Liere • Aart Mateboer • Albert van Ommen • Uroš Petrač • Jan-Willem Schaafsma • Matthew Smith • Georgi Sztojanov **BASSEN** Gert-Jan Alders • Erks Jan Dekker • Peter Duyster • Joep van Geffen • Geert van Hecke • Pieter Hendriks

• Daniël Hermán Mostert • Itamar Lapid • Ludovic Provost • Menno van Slooten • Lars Terray • Luuk Tuinder • Hans de Vries • Nanco de Vries • Jan van Zelm • **PIANIST** Ben Martin Weijand

AVROTROS

Prelude

De opmaat naar het AVROTROS Vrijdagconcert!

In deze nieuwe podcast vertelt presentator Leonard Evers je iedere week meer over de bijzondere stukken die gaan klinken in TivoliVredenburg én op NPO Klassiek. Dat doet hij samen met verschillende gasten die in de studio aanschuiven. Aan de hand van muziekfragmenten word je warm gemaakt voor de mooie composities die je te wachten staan. Je luistert 'Prelude' via de gratis app van NPO Luister of via je favoriete podcast-app.

Luister hier: npoklassiek.nl/podcasts/prelude

Volgende CONCERTEN

Chloe Rooke

Clara-Jumi Kang

VRIJDAG 13 OKTOBER 2023, 20.15 UUR
TivoliVredenburg, Utrecht

Klassieke Top 400

Radio Filharmonisch Orkest
Nationaal Vrouwen Jeugdkoor
Chloe Rooke dirigent
Irene Verburg koördirigent
Nadia Wijzenbeek viool
Hans Wolters oboe d'amore
Ab Nieuwdorp spreekstem

SIBELIUS Finlandia **VON BINGEN** O virtus sapientiae **TEN HOLT** fragment uit Canto ostinato **MENDELSSOHN** uit Elias: Hebe deine Augen auf **CHEVALIER DE SAINT-GEORGES** Ouverture L'amant anonyme **BACH** Erbarme dich (uit: Matthäus-Passion) **VIVALDI** Gloria in excelsis Deo (uit: Gloria) **KARIT FADAEL** uit Drieluik voor orkest: Djahe en Magie des Paillettes **FAURÉ** Cantique de Jean Racine **BEETHOVEN** uit de Zevende symfonie: Allegro con brio

WILLIAMS Main theme uit Schindler's List **DVOŘÁK** Slavische dansen op. 72, nrs. 6 en 7 **MENDELSSOHN** Finale uit Midzomernachtsdroom

ZATERDAG 14 OKTOBER, 20.15 UUR
TivoliVredenburg, Utrecht

Clara-Jumi Kang en Rotterdams
Philharmonisch Orkest:
Britten &
Moesorgski

Rotterdams Philharmonisch Orkest
Finnegan Downie Dear dirigent
Clara-Jumi Kang viool

ADÈS The exterminating angel symphony
BRITTEN Violconcert
MOESOROSKI/RAVEL Schilderijen van een
tentoonstelling

COLOFON | PRODUCTIE: Manon Tuynman, Jacinta Wetzer
PROGRAMMERING: Jorinke van Deelen **PROGRAMMATOELICHTING:**
Kees Wisse **REDACTIE:** Alexander Klapwijk / Pieter Peverelli
FOTOGRAFIE: Lars van den Brink, Eduardus Lee, Sarah
Wijzenbeek, Allard Willemse, Hans van der Woerd
ART DIRECTION: Norbert Croonenberg **PRODUCTIEBEGELEIDING:**
Regalis, Zeist

CONCERTOVERZICHT 2023

VRIJDAG 15 SEPTEMBER 2023

Openingsconcert:
De Klokken van
Rachmaninov
Radio Filharmonisch Orkest |
Groot Omroepkoor | Karina
Canellakis | Benjamin Goodson |
Tsoupaki | Sibelius | Rachmaninov

VRIJDAG 22 SEPTEMBER 2023

Maria Milstein met het
Concertgebouw
Kamerorkest
Michael Waterman | Maria
Milstein | Walker | Schubert |
Beethoven | Sibelius |
Tsjaikovski/Waterman

VRIJDAG 29 SEPTEMBER 2023

Netopil en Špaček in een
Tsjechisch programma
Radio Filharmonisch Orkest |
Tomáš Netopil | Josef Špaček |
Dvořák | Suk | Smetana

VRIJDAG 6 OKTOBER 2023

Hannes Minnaar en het
Groot Omroepkoor:
Brahms en Martin
Groot Omroepkoor | Florian
Helgath | Anton Spronk | Brahms
| Mason | Martin

VRIJDAG 13 OKTOBER 2023

Klassieke Top 400
Radio Filharmonisch Orkest |
Nationaal Vrouwen Jeugdkoor |
Chloe Rooke | Wilma ten Wolde

ZATERDAG 14 OKTOBER 2023

Clara-Jumi Kang en
het Rotterdams
Philharmonisch Orkest
Rotterdams Philharmonisch
Orkest | Finnegan Downie Dear |
Clara-Jumi Kang | Adès | Britten |
Moesorgski/Ravel

VRIJDAG 20 OKTOBER 2023

Viotti dirigeert Tsjaikovski
en Rachmaninov
Nederlands Philharmonisch
Orkest | Lorenzo Viotti | Bertrand
Chamayou | Britten | Ravel |
Tsjaikovski | Rachmaninov

VRIJDAG 27 OKTOBER 2023

Hannes Minnaar en
Thomas Oliemans
Thomas Oliemans | Hannes
Minnaar | Schubert | Bartók | Wolf

VRIJDAG 10 NOVEMBER 2023

Sir Mark Elder in een Brits
programma
Radio Filharmonisch Orkest |
Groot Omroepkoor | Sir Mark
Elder | Goodson | Grieg | Delius |
Vaughan Williams | Elgar

VRIJDAG 17 NOVEMBER 2023

Isabelle van Keulen en
Hartmut Haenchen:
Brahms & Strauss
Noord Nederlands Orkest |
Hartmut Haenchen | Isabelle
van Keulen | Brahms | Strauss

VRIJDAG 24 NOVEMBER 2023

Bertie Baigent en Olga
Pashchenko: Beethoven
& Clara Schumann
Orkest van de Achttiende Eeuw
| Bertie Baigent | Olga
Pashchenko | Beethoven |
C. Schumann | Mayer |
Beethoven

VRIJDAG 1 DECEMBER 2023

Canellakis met Mahlers
Eerste Symfonie
Radio Filharmonisch Orkest |
Karina Canellakis | Victor Julien-
Laferrière | Smyth | Bosmans |
Mahler

VRIJDAG 8 DECEMBER 2023

Stéphane Denève dirigeert
het Requiem van Fauré
Radio Filharmonisch Orkest |
Groot Omroepkoor | Stéphane
Denève | Marc Korovitch
| Debussy/Escher | Koechlin |
Fauré

VRIJDAG 15 DECEMBER 2023

Kerst met de Nederlandse
Bachvereniging
Koor en orkest van de
Nederlandse Bachvereniging |
Alex Potter | Schein | Michael |
Strungl | Lasso | Kuhnau |
Hammerschmidt | Bach

VRIJDAG 22 DECEMBER 2023

AVROTROS Kerstconcert
Radio Filharmonisch Orkest |
Groot Omroepkoor | Marcus
Creed | Mozart | Finzi | Vaughan
Williams

WIJZIGINGEN VOORBEHOUDEN

AVROTROS VRIJDAG CONCERT

*De klassieke start
van je weekend!*

www.avrotrosvrijdagconcert.nl

AVROTROS

{ omroep
muziek

